

2009. – 764 с.

9. Руденко Р. Є. Массаж: навч. посіб. / Р. Є. Руденко. – Л. : Сплайн, 2013. – 304 с.

10. Фокин В. Н. Полный курс массажа: учебное пособие. – 2-е изд. испр. и доп. / В. Н. Фокин. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2006. – 512 с.

УДК 376.33-053.5:159.937.53:37.037:796.012.2 (045)

Івахненко А.А.

Запорізький національний технічний університет

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СПРИЙНЯТТЯ ЧАСУ ГЛУХИХ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ТА ЙОГО КОРЕКЦІЯ В ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Визначені показники розвитку сприйняття часу глухих дітей молодшого шкільного віку та порівняно з показниками їх однолітків зі збереженим слухом. Проведені педагогічні спостереження та виявлені особливості розвитку сприйняття часу глухих дітей. Перевірено ефективність корекційного впливу спеціально підібраних рухливих ігор та естафет на розвиток сприйняття часу глухих дітей молодшого шкільного віку.

Ключові слова: діти, школа, глухота, сприйняття, час, корекція.

Ивахненко А.А. Особенности развития восприятия времени глухих детей младшего школьного возраста и его коррекция в процессе физического воспитания. *Определены показатели развития восприятия времени глухих детей младшего школьного возраста и проведен сравнительный анализ с показателями их ровесников с сохраненным слухом. Проведены педагогические наблюдения и выявлены особенности развития восприятия времени глухих детей. Проверена эффективность коррекционного влияния специально подобранных подвижных игр и эстафет на развитие восприятия времени глухих детей младшего школьного возраста.*

Ключевые слова: дети, школа, глухота, восприятие, время, коррекция.

Ivahnenko A.A. Features of the development of time perception of deaf children of primary school age and its correction in physical education. *Investigated indicators of the development of time perception of deaf children of primary school age and a comparative analysis with indicators of their peers with hearing preservation. Conducting teacher observations and peculiarities of development time perception of deaf children. Influence the efficiency of a specially selected correctional mobile games for the development of time perception of deaf children of primary school age.*

Key words: children, school, deafness, perception, time, correction.

Вступ. При вивченні часу одержали широке розповсюдження поняття про дві форми його відображення, що доповнюють одна одну: – перша – сприйняття часу при безпосередньому переживанні тривалості, засноване на базі утворення умовних рефлексів на час; друга – сприйняття часу у зв'язку з формуванням образу рухової дії, пов'язане з узагальнюючою функцією другої сигнальної системи. Уявлення про час формується на основі різних відчуттів – слухових, зорових, дотикальних, м'язово-рухових. Особлива роль належить м'язовим і слуховим відчуттям (І. Сеченов [7]). На прикладі ходьби І.М. Сеченов показав, що сприйняття часу, як і простору, здійснюється декількома «чуттєвими приладами». Кожний крок у ходьбі відчувається не тільки м'язами, але й слухом. Одне відчуття (м'язове) підкріплюється іншим (слуховим), що дає, у свою чергу, явне розуміння часового інтервалу. Слух у сполученні з м'язовими відчуттями найкраще створює сприйняття темпу й ритму руху.

Сприйняття часу, подібно сприйняттю простору, розглядається як система перцептивних дій, спрямованих на побудову часового образу рухової діяльності людини. Експериментальні дані вітчизняних вчених свідчать про те, що включення в процес сприйняття часу кінестетичного аналізатора збільшує точність процесу. За допомогою рухового аналізатора полегшується аналіз тривалості сприйманого явища або рухової дії. Під час фізичної активності сприйняття часу зв'язано зі швидкістю рухових реакцій і окремих рухів, з підтримкою певного темпу у вправах циклічного характеру і його

довільним регулюванням, з освоєнням ритмічних характеристик рухових дій. Професор В. Фарфель [8] відзначав, що вміння регулювати темп рухів у багатьох фізичних вправах і трудових актах лежить в основі ритмічності рухового процесу, дозволяє найбільше доцільно розподілити свої сили в часі, віддалити момент настання втоми, домогтися найбільш економічних умов праці, найбільшої точності рухів. Ураження слуху, дефект, що порушує весь хід розвитку дитини й супроводжується особливостями сприйняття часу глухими дітьми. Дослідниками в області спеціальної психології і педагогіки встановлено, що виконання глухими різних дій характеризується деякою сповільненістю. На порушення часових параметрів рухів у глухих дітей вказувалося в роботах М. Бессарабова [1], О. Гозової [2], І. Ляхової [4], О. Форостян [9] та ін.

В сучасних науково-методичних і фахових джерелах вказується на позитивний вплив занять фізичною культурою, зокрема рухливими іграми, на організм дітей із психофізичними особливостями. Але науковці недостатньо уваги приділяють дослідженню впливу спеціально розроблених рухливих ігор та естафет на покращення сприйняття часу глухих дітей початкової ланки навчання. Виходячи з цього, було визначено тему дослідження «Особливості розвитку сприйняття часу глухих дітей молодшого шкільного віку та його корекція в процесі фізичного виховання».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами. Тема дослідження пов'язана з реалізацією Державної національної програми «Освіта» («Україна XXI століття»), Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті.

Мета дослідження. Провести порівняльний аналіз розвитку сприйняття часу глухих дітей 7-10 років та їх однолітків зі збереженим слухом та експериментально перевірити ефективність впливу корекційної методики, з переважним використанням спеціально підібраних рухливих ігор й естафет, на розвиток сприйняття часу глухих дітей у процесі фізичного виховання.

Завдання дослідження. 1. Проаналізувати стан проблеми розвитку сприйняття часу глухих дітей в теорії і практиці корекційної роботи. 2. Визначити показники розвитку сприйняття часу глухих дітей 7-10 років та їх однолітків зі збереженим слухом і провести порівняльний аналіз вихідних даних. 3. З'ясувати характерні особливості розвитку сприйняття часу глухих дітей молодшого шкільного віку. 4. Експериментально перевірити ефективність впливу корекційної роботи з розвитку вищевказаної здібності глухих дітей 7-10 років засобами рухливих ігор у процесі фізичного виховання.

Методи дослідження: для розв'язання поставлених завдань нами застосовувалися теоретичні (вивчення й аналіз науково-методичної літератури, узагальнення психолого-педагогічного досвіду з проблеми дослідження), емпіричні методи (педагогічні спостереження і тестування) та методи математичної статистики. Тест «Оцінка відчуття часу» передбачає виконання учасником тестування рухового завдання, запропонованого вчителем (біг на місці у середньому темпі, згинаючи коліна до прямого кута між стегном і голілкою) протягом 5 с. Після цього учасник тестування повинен відтворити тривалість часу бігу – 5 с. Учитель перевіряє правильність відтворення часу бігу за секундоміром. Потім учаснику пропонується зробити те ж саме протягом 10 с. Фіксується відхилення, визначене з точністю до 0,1 с, відтворення часового інтервалу. Значення зі знаком «плюс» означає перевищення часового інтервалу, зі знаком «мінус» – недосягнення заданого часу (Л. Сергієнко [6]).

Для проведення дослідження були сформовані: контрольна група глухих дітей (КГ1) 7-10 років (29 хлопчиків і 34 дівчинки), контрольна група дітей зі збереженим слухом (КГ2) 7-10 років (65 хлопчиків і 49 дівчаток) й експериментальна група глухих дітей (ЕГ) цієї ж вікової категорії (33 хлопчики і 32 дівчинки). Склад КГ1 та ЕГ глухих дітей молодшого шкільного віку був максимально наближеним за ступенем порушення слухової функції: втрата слуху складала 75-80 дБ і більше за класифікацією Л. В. Неймана.

Результати дослідження. Часові уявлення глухих дітей відрізняються від уявлень про час дітей зі збереженим слухом, тому що у сприйнятті часу особлива роль належить м'язовим і слуховим відчуттям (І. Сеченов [198]). Дослідниками в області спеціальної психології і педагогіки встановлено, що виконання глухими різних дій характеризується деякою сповільненістю. На порушення часових параметрів рухів у глухих дітей вказувалося в роботах М. Бессарабова [1], О. Гозової [2], Ю. Комарова [3], Б. Орлова [5],